

TÜRKMENISTANYŇ BILIM MINISTRRLIGI
TÜRKMENISTANYŇ MILLI BILIM INSTITUTY

INFORMATIKA 7

Türkmenistanyň orta mekdepleriniň VII
synlary üçin interaktiw-multimedia elektron
gollanmasy

AŞGABAT 2014

**Formulalar boýunça
hasaplamalary özünde
saklaýan ýönekeý
programmalaryň düzülişi**

10-dan uly käbir natural san berlen. Onuň soňky sifrini ekrana çykarýan programma ýazmaly

Bu mysaly şeýle algoritmiň kömegi bilen çözüp bolýar:

- klawiaturadan 10-dan uly san girizmeli;
- bu natural sanyň soňky sifrini bölüp almaly;
- tapawutlandyrylan sifri monitoryň ekranyna çykarmaly.

```
Program sifr_tap; {Programmanyň sözbaşysy}  
Var a,s:integer; {Bitin görnüşli üýtgeýänleriň beýan edilişi}  
Begin {Programmanyň başlangyjy}  
Write ('10-dan uly san giriz: '); {Ýazgyny ekrana çykarýar}  
Readln (a); {Klawiaturadan başlangyç berlenleri girizmek}  
s:=a mod 10; {Sanyň soňky sifri (galyndysyny) almak}  
Writeln (a, ' sanyň soňky sifri: ',s); {Netijäni ekrany çykarmak}  
End. {Programmanyň soňy}
```

a=1974 bolanda programma, ýerine ýetirilenden soň,
çykyş penjirede alynýan netije:

10-dan uly san giriz: 1974

1974 sanyň soňky sifri: 4

a, b, c bitin sanlar berlen

$\frac{b^2 + c^2}{|a|}$ aňlatmanyň bahasyny hasaplamagyň
programmasyny düzmeli.

```
Program m3; {Programmanyň sözbaşysy}  
Var a,b,c:integer; {Bitin görnüşli üýtgeýänleriň beýan  
edilişi}  
s:real; {Hakyky görnüşli üýtgeýänleriň beýan edilişi}  
Begin {Programmanyň başlangyjy}  
Write ('a= '); {ýazgyny ekrana çykarmak}  
Readln (a); {a üýtgeýäniň bahasyny klawiaturadan  
girizmek }  
Write ('b= '); {Ýazgyny ekrana çykarmak}  
Readln (b); {b üýtgeýäniň bahasyny klawiaturadan  
girizmek}
```

```
Write ('c= '); { Ýazgyny ekrana çykarmak}  
Readln (c); {c üýtgeýäniň bahasyny klawiaturadan  
girizmek}  
 $s := (b*b + c*c) / \text{abs}(a)$ ; {Hasaplamanýň netijesini s  
üýtgeýäne  
geçirmek}  
Writeln ('s= ', s:4:2); {Netijäni ekrana çykarmak}  
End. {Programmanyň soňy}  
 $a = -4$ ,  $b = 2$  we  $c = 3$  bolanda, programma ýerine  
ýetirilenden  
soň, çykyş penjirede alynýan netije:  
 $a = -4$   
 $b = 2$   
 $c = 3$   
 $s = 3.25$ 
```


*A şäherden B şähere çenli aralyk s km.
Otly bu aralygy t sagatda geçdi. Otly
nähili tizlik bilen bu aralygy geçipdir
(s we t – bitin sanlar)?*

Program *tizlik; {Programmanyň sözbaşysy}*
Var *s,t:integer; {Bitin görnüşli üýtgeýänleriň
beýan
edilişi}*
*V:real; {Hakyky görnüşli üýtgeýänleriň beýan
edilişi}*
Begin *{Programmanyň başlangyjy}*
Write *('Aralyk= '); {Ýazgyny ekrana çykarmak}*
Readln *(s); {s üýtgeýäniň bahasyny
klawiaturadan*

Write ('Wagty= '); {Ýazgyny ekrana çykarmak}
Readln (t); {t üýtgeýäniň bahasyny
klawiaturadan
girizmek}

$V:=s/t$; {Tizligi hasaplamak}

Writeln ('V= ', V:4:2); {Netijäni ekrana
çykarmak}

End. {Programmanyň soňy}

$s=160$ we $t=2$ bolanda, programma ýerine
ýetirilenden

soň, çykyş penjirede alynýan netije:

Aralyk = **160**

Wagty = **2**

V = **80.00**

**Sapagy
jemlemek**

Interaktiw-multimedia elektron gollanmanyň awtorlary:

**Saryýew Döwran
Ataýew Kakageldi
Garýagdyýew Oraz**